

TÜRKOĞLU /Türkiye Davası

**(Başvuru no: 34506 / 97)
Strazburg
17 Mart 2005**

USULİ İŞLEMLER

1. Davanın nedeni, Türk vatandaşı olan Hasene Türkoğlu'nun ("başvuran"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") önceki 25. Maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yaptığı başvurudur (başvuru no: 34506/97).

2. Başvuran, İstanbul'da çalışmakta olan G. Tuncer tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran özellikle, kocasının Devlet'in ajanları tarafından kaçırılıp öldürüldüğünü iddia etmiştir. Başvuran, AİHS'nin 2. ve 5. Maddelerine atıfta bulunmuştur.

4. Başvuru, AİHS'nin 11 No.'lu Protokolü'nün yürürlüğe girdiği tarih olan 1 Kasım 1998'de AİHM'ye iletilmiştir (11 No.'lu Protokol'ün 5 § 2 Maddesi).

5. Başvuru, AİHM'nin Üçüncü Dairesi'ne verilmiştir (İçtüzüğün 52 § 1 Maddesi). Bu Daire içinde, İçtüzüğün 26 § 1 Maddesi'nde öngörüldüğü üzere, davaya bakacak olan Heyet oluşturulmuştur (AİHS'nin 27 § 1 Maddesi). Türkiye için seçilen yargıç R. Türmen, dava oturumundan çekilmiştir (İçtüzüğün 28. Maddesi). Bu nedenle Hükümet, onun yerine davada bulunmak üzere F. Gölçüklü'yü *ad hoc* yargıç olarak atamıştır (AİHS'nin 27 § 2 Maddesi ve İçtüzüğün 29 § 1 Maddesi).

6. 19 Haziran 2001'de verdiği kararla, AİHM başvuruyu kabul edilebilir ilan etmiştir.

7. Başvuran ve Hükümet, esaslarla ilgili gözlemlerini dosyalamışlardır (İçtüzüğün 59 § 1 Maddesi). Taraflara danıştıktan sonra Daire, esaslar üzerine duruşma yapmanın gerekli olmadığına karar vermiştir (İçtüzüğün 59 § 3 Maddesi *in fine*). Taraflar birbirlerinin gözlemlerine yazıyla cevap vermişlerdir.

8. 1 Kasım 2004'te AİHM, Dairelerinin içeriğini değiştirmiştir (İçtüzüğün 25 § 1 Maddesi). Bu dava yeni oluşturulan Üçüncü Daire'ye verilmiştir (İçtüzüğün 52 § 1 Maddesi).

OLAYLAR

I. DAVA OLAYLARI

A. Olaylar

9. Başvuranın eşinin kaybolmasıyla ilgili olaylar taraflar arasında görüşülmüştür.

1. Başvuran tarafından olayların sunulması

10. Başvuranın eşi, Talat Türkoğlu, geçmişte siyasi suçlar nedeniyle birçok kez tutuklanıp yargılanmıştır ve sivil polis gözetiminde tutulmuştur.

11. 29 Mart 1996'da Talat Türkoğlu, akrabalarını ziyaret etmek üzere otobüsle İstanbul'dan Edirne'ye gitmiştir. Edirne'ye giderken, otobüs bir araba tarafından durdurulmuş ve bu araçtan bir kişi otobüse binmiştir. Edirne'ye varmadan önce, aynı araba otobüsü tekrar durdurmuş ve daha önce otobüse binen adam arabaya geri dönmüştür. Bu araba, Talat Türkoğlu'nu Edirne'deki yakınlarının evine gidene kadar takip etmiştir.

12. Talat Türkoğlu, 1 Nisan 1996'da İstanbul'a gitmek üzere Edirne'den yola çıkmıştır. Türkoğlu eve gitmemiş olup, o günden beri kayıptır. Eşinin kaybolmasından beş gün sonra, başvuran evine girerken ön kapının açık olduğunu ve televizyonunun açılmış olduğunu farketmiştir. Başvurana göre, evine giren kişiler bunu eşinin anahtarıyla gerçekleştirmişti.

13. Başvuran, eşinin nerede olduğunu sormak için birçok idari ve adli kuruma dilekçe yazmıştır. 25 Nisan 1996'da, başvuran İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısına, 26 Nisan 1996'da Adli Tıp Kurumu'na ve İstanbul İnsan Hakları Derneği aracılığıyla Cumhurbaşkanı'na, Başbakan'a, Adalet Bakanı'na ve Türkiye Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmuştur. Başvuran, 2 Mayıs 1996'da Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü'ne başvuruda bulunmuştur. 3 Mayıs 1996'da ise İstanbul Valiliği'ne, Fatih Cumhuriyet Savcılığı'na ve Milli İstihbarat Teşkilatı'na başvurmuştur. Başvuran, 6 Mayıs 1996'da Edirne Valiliği'ne başvurmuştur.

14. 23 Eylül 1996'da, başvuran Küçükçekmece Cumhuriyet Savcılığı'na başvurmuştur. Başvuran, sivil polis olduklarını düşündüğü kişiler tarafından takip edilmekten şikayetçi olmuştur. Başvuran ayrıca, kendisine küfreden ve ölümle tehdit eden bir kişiden isimsiz telefonlar almaktan şikayetçi olmuştur.

15. 10 Eylül 1997'deki mektuplarıyla başvuran, bir mahkum olan Kasım Açık'ın diğer mahkumlara Talat Türkoğlu'nun ölümüyle ilgili ayrıntılı bilgi verdiği önemli bir ifade hakkında Cumhuriyet Savcısı'nı ve Edirne Valisi'ni bilgilendirmiştir.

16. Başvuran, Kasım Açık'ın eylemleri hakkında bilgi alabilmek için MLKP'ye ("*Marksist Leninist Komünist Parti*" – yasaklı bir sol kanat örgütü) gizlice giren bir Devlet ajanı olduğunu iddia etmektedir. Bundan önce, Kasım Açık kontrgerilla eylemlerine katılmış ve birçok kişinin ölümüne karışmıştır. 18 Mayıs 1997'de hapisanede boğularak öldürülmüştür. Başvurana göre, Kasım Açık, daha sonra İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi huzurunda sorgulandığı bir suç olan MLKP üyesi olma şüphesiyle tutuklanıp Gebze Cezaevi'nde alıkoymulduktan sonra sorgulanırken bu ifadeyi vermiştir.

17. Önce teybe kaydedilip sonradan yazıya aktarılan bu ifadeye göre, Talat Türkoğlu polis memurları, askerler ve *itirafçılardan*¹ oluşan bir ekip tarafından sorgulanmıştır. Talat Türkoğlu daha sonra Murat Demir ve Murat İpek tarafından öldürülmüş ve cesedi Türkiye-Yunanistan sınırının bir bölümünü oluşturan Meriç Nehri'ne atılmıştır. Başvuran mektubunda, Kasım Açık'ın Talat Türkoğlu'nun öldürüldüğü yerin bir taslağını çizdiğini ve Talat Türkoğlu'nun üzerindeki giysilerin, özellikle ayakkabılarının, cüzdanının ve saatinin ayrıntılı bir tanımlamasını verdiğini belirtmiştir. Başvuran, bu detayların doğru olduğunu onaylamıştır. Başvuran son olarak, Talat Türkoğlu'nun öldürülmüş olduğunun kesinlik kazanması gerektiğini ifade etmiştir. Başvuran, yetkililerden bu yeni ifadeyi sorguşturmalarını ve o alanda bulunan kimliği belirsiz cesetlerle ilgili belgelerle fotoğrafları kendisine göstermelerini istemiştir.

18. Başvuran, dilekçe verdiği idari ve adli kurumlardan, kendisinden ve eşinin annesinden ifade almak için yollanan ve Talat Türkoğlu'nun kaybolduğu alanda bulunan bir cesedin kimliğini tespit etmek için Talat Türkoğlu'nun kardeşine yollanan birer davet dışında hiçbir karşılık almadığını iddia etmektedir. Bu bakımdan, başvuran, Talat Türkoğlu'nun kaybolmasından sonra kendisinin ve yakınlarının Nisan 1996'da yerel makamlara başvuruda bulunmasına rağmen, Hükümet tarafından sunulan belgelerin Mayıs 1998 tarihli olduğunu belirtmiştir.

2. Hükümet tarafından olayların sunulması

19. 15 Nisan 1996'da dilekçe alınmasının ardından, Edirne Cumhuriyet Savcısı bir soruşturma başlamıştır. Edirne Cumhuriyet Savcısı, Talat Türkoğlu'nun gözaltına alınıp alınmadığını öğrenmek için Edirne Emniyet Müdürlüğü ile iletişime geçmiştir. 2 Mayıs 1996'da durumun böyle olmadığı kendisine iletilmiştir. Edirne'de Talat Türkoğlu'nun aranması başarısızlıkla sonuçlandığı için, fotoğrafı Türkiye'deki bütün Emniyet Müdürlüklerine yollanmıştır.

20. 2 Mayıs 1996'da Bursa'da alıkonmuş olan on yedi kişinin Talat Türkoğlu'nun akıbetinin açıklanmasını istemelerini takiben, Bursa Cumhuriyet Savcısı, Edirne Cumhuriyet Savcısı ve Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yeni soruşturmalar başlatılmıştır.

21. 24 Mayıs 1996'da, bir başka isteğe cevaben, Edirne jandarma komutanı, gözaltı kayıtlarının doğrulandığını ve bölgelerinde kimlik kontrolüne başladıklarını Cumhuriyet

¹ "*İtirafçılar*", örgüt hakkında makamlara bilgi sağlayan, yasadışı bir örgüte mensup üyeleri tanımlamak için kullanılan bir terimdir.

Savcısı'na bildirmiştir. 10 Haziran 1996'da, jandarma yetkilileri Cumhuriyet Savcısı'na çabalarının başarısız kaldığını ifade etmiştir.

22. 9 Ağustos 1996'da Edirne Cumhuriyet Savcısı, İstanbul Cumhuriyet Savcısı'nı soruşturma ve Talat Türkoğlu'nun İstanbul'da gözaltına alınıp alınmadığıyla ilgili istenen bilgi hakkında bilgilendirmiştir. 14 Ekim 1996'da İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Edirne Cumhuriyet Savcısı'nı Talat Türkoğlu'nun İstanbul'daki emniyet yetkilileri tarafından gözaltına alınmadığını konusunda bilgilendirmiştir.

23. Başvuranın 10 Eylül 1997 tarihinde Kasım Açık'ın ifadesine dayanarak ek bir soruşturma yapılması için verdiği dilekçenin alınmasının ardından, Edirne Cumhuriyet Savcısı sırasıyla Enez, Meriç, İpsala ve Uzunköprü Cumhuriyet Savcılarını soruşturma ve bölgede bulunan kimliği belirlenmemiş cesetlerle ilgili istenen bilgi hakkında bilgilendirmiştir. Talat Türkoğlu'nun yakınları, fotoğraflardaki bir cesedin kimliğini belirlemek için çağrılmışlardır. Yakınlarına göre, bulunan ceset Talat Türkoğlu'na ait değildir.

24. Kasım Açık'ın verdiği ifadelerle ilgili bir soruşturma yapılmıştır. Bu bağlamda, Kasım Açık'ın Gebze cezaevinde TDP'de (Türkiye Devrim Partisi – yasaklı bir sol kanat örgütü) beraber çalıştığı eylemciler tarafından öldürüldüğü ortaya çıkmıştır. TDP tarafından yapılan bir basın açıklamasına göre, Kasım Açık casusluk yapmış ve örgütün gizli stratejisine ihanet etmiştir. Bu basın açıklamasına göre, Kasım Açık TDP'nin kurallarına göre yargılanmış ve ölüm cezasına çarptırılmıştır. Başvuranın göndermede bulunduğu ifade, bu “duruşma” sırasında TDP üyeleri tarafından alınmıştır. Hükümet'e göre, Kasım Açık bir Devlet ajanı değildir; Devlet'le ve Devlet'e ait mercilerle hiçbir bağlantısı yoktur.

25. Kasım Açık'ın ölümünden sorumlu olduğu düşünülen şüphelilere karşı yapılan cezai kovuşturma sonucunda, Kasım Açık'ın kendisinin çıkardığı bir kavgada bir diğer mahkum Ayhan Güneş tarafından kazayla öldürüldüğü ortaya çıkmıştır.

26. Kasım Açık'ın ifadesinden, başvuranın eşini öldüren çetenin aynı zamanda Diyarbakır'ın Silvan ve Lice bölgelerinde birçok kişiyi kaçırıp öldürdükleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle, Kasım Açık'ın belirttiği yerlerde bir soruşturma yapılmıştır. Bu soruşturma esnasında, soruşturmayı yapan yetkililer Lice bölgesindeki birçok köy muhtarını çağırılmış ve ifadelerini almışlardır.

B. Tarafların sunduğu belgeler

1. Başvuran ve yakınlarının düzenlediği ya da onlar adına düzenlenen dilekçeler

27. 15 Nisan 1996'da Talat Türkoğlu'nun annesi Zeyneti Türkoğlu, Edirne Cumhuriyet Savcısı'na oğlunun kendisini ziyaret etmek üzere İstanbul'dan geldiğini, 1 Nisan 1996'da evinden ayrıldığını ve o gündən beri kayıp olduğunu belirttiği bir dilekçe sunmuştur. Cumhuriyet Savcısı'ndan oğlunun aranmasını istemiştir.

28. 25 Nisan 1996'da, başvuran, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı'na dilekçe yazmıştır. Başvuran, Siirt'te tutuklu bulunan bir kişinin ifadesine dayanarak, eşinin tutuklanıp büyük bir ihtimalle Siirt'e götürüldüğünden şüphelendiğini ifade etmiştir. Bununla beraber, Siirt'teki makamlar başvurana eşinin orada alıkonmadığını bildirmişlerdir. Başvuran, savcıdan eşinin aranmasını istemiştir.

29. 26 Nisan 1996'da, başvuran İstanbul Adli Tıp Kurumu'na eşinin 1 Nisan 1996'da kaybolduğunu bildirmiştir. Başvuran ayrıca, eşinin geçmişte siyasi nedenlerden dolayı birçok kez tutuklandığını ve kaybolmadan önce polis tarafından takip edildiğini belirtmiştir. Başvuran Adli Tıp Kurumu'ndan, eşinin parmak izlerine Emniyet Müdürlüğü'nden ulaşmasını, bu parmak izlerini bulunan bütün kimliği belirsiz cesetlerin parmak izleriyle karşılaştırmasını ve kendisine yardımcı olabilecek bilgi sağlamasını istemiştir.

30. Aynı gün, Türkiye İnsan Hakları Derneği, başvuran adına T. C. Cumhurbaşkanı'na Talat Türkoğlu'nun kaybolduğunu ve başvuranın çeşitli makamlara başvurduğunu belirten bir mektup sunmuştur. Cumhurbaşkanı'ndan Talat Türkoğlu için bir arama emri vermesi istenmiştir. Türkiye İnsan Hakları Derneği aynı gün, Başbakan'a, İçişleri Bakanı'na ve İnsan Hakları Meclis Komisyonu'na benzer mektuplar göndermiştir.

31. 2 Mayıs 1996 tarihli mektupla, başvuran Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne eşinin kaybolduğunu bildirmiş ve çeşitli makamlara başvurduğu ifade etmiştir. Eşi geçmişte siyasi suçlar nedeniyle tutuklanmış, alıkonulmuş ve yargılanmış olduğu için, başvuran eşinin yine tutuklanıp alıkonulmuş olduğunu akla yatkın bulmuştur. Başvuran ayrıca Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı, Devlet Güvenlik Mahkemesi ve Siirt emniyet müdürlüğü terörle mücadele şubesiyle de iletişime geçmiştir. Daha önce Siirt'te alınan bir ifadede bir kişinin eşini ima etmesi nedeniyle, eşinin oraya alınmış olabileceğini düşünmektedir. Siirt'teki makamlar kendisine kayıtlarında eşinin adının geçmediğini bildirdiği için, başvuran İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı'na da başvurmuştur. Burası da başvuranın eşinin adının kayıtlarında yer almadığını bildirmiştir. Başvuran son olarak, yaptığı bütün araştırmaların, sağlık ya da aile sorunları olmayan eşinin MİT (Milli İstihbarat Teşkilatı), JITEM (Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele) ya da kontrgerillaların elinde olduğunu gösterdiğini belirtmiştir. Başvuran, başka bir ihtimal olmadığı takdirde, "Devlet'in resmi politikasına aykırı siyasi kimliğe sahip bir kişinin bu tür kuruluşların elinde olabileceği sonucuna varmanın normal olduğunu" ifade etmiştir. "Bu kuruluşlar birçok yasadışı infazdan sorumludur ve zaman zaman Devlet makamları bunun doğruluğunu kabul etmektedir. Ayrıca, anahtarla kapıyı açarak evime gizlice birinin girmesi ve benim takip edilmiş olmam çıkardığım bu sonucu güçlendirmektedir". Başvuran, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nden eşinin aranmasını istemiştir.

32. 3 Mayıs 1996'da başvuran, Milli İstihbarat Servisi'ne, bu servisin eşinin kaybolmasıyla ilgili bilgisi olup olmadığını sormak için benzer bir mektup yollamıştır.

33. 3 Mayıs 1996'da başvuran, İstanbul Valisine eşinin 1 Nisan 1996'dan beri kayıp olduğunu, daha önce siyasi nedenlerle birçok kez tutuklandığını ve kaybolmadan önce polis tarafından takip edildiğini bildiren bir mektup yollamıştır. Başvuran, Edirne'deki Cumhuriyet Savcısı'na, Valiye ve Emniyet Müdürlüğü'ne, Edirne'deki birçok karakola, hastaneye ve morga başvuruda bulunduğunu da Valiye bildirmiştir. Başvuran ayrıca, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı'na, cezaevlerine ve Adli Tıp Kurumu'na başvurduğunu da belirtmiştir. Başvuran, İnsan Hakları Derneği'ne, Uluslararası Af Örgütü'ne, Helsinki İzleme Komitesi'ne ve diğer sivil toplum örgütlerine, Başbakan'a, İçişleri Bakanlığı'na ve Ankara'daki Emniyet Müdürlüğü'ne başvurduğundan da bahsetmiştir. Başvuran, Vali'den olayı soruşturmasını istemiştir. 6 Mayıs 1996'da başvuran, Edirne Valisi'ne benzer bir mektup yollamıştır.

34. 3 Mayıs 1996'da başvuran, Fatih Cumhuriyet Savcısı'na eşinin kaybolmasıyla ilgili soruşturma yapılmasını istediği bir dilekçe yazmıştır. Eşini tarif etmiş ve savcıdan eşinin parmak izlerini savcının yargı alanında bulunan ya da bulunması muhtemel olan kimliği belirsiz cesetleriyle karşılaştırmasını istemiştir. Eşinin geçmişte tutuklandığını ve makamların kayıtlarında eşinin parmak izlerinin yer alıyor olması gerektiğini belirtmiştir.

35. 23 Eylül 1996'da başvuran, Küçükçekmece Cumhuriyet Savcısı'na, Devlet ajanı olduğunu düşündüğü kişilerce rahatsız edilip tehdit edildiğini belirttiği bir dilekçe yazmıştır. Başvuran, savcıdan bu kişilerin kimliğini belirlemesini ve onları cezalandırmasını istemiştir.

36. 10 Eylül 1997'de, başvuranın avukatı başvuran adına Edirne Cumhuriyet Savcısı'na, Talat Türkoğlu'nun hala kayıp olduğunu ve başvuranın çeşitli makam ve kurumlara yazdığı dilekçelerin hiçbir sonuca ulaşmadığını belirttiği bir dilekçe yazmıştır. Dilekçede ayrıca, bir kontrgerilla olan Kasım Açık'ın itirafından, Talat Türkoğlu'nun Edirne yakınlarında bulunan Çadırkent'te polis memurları, askerler ve *itirafçılardan* (örgüt hakkında makamlara bilgi sağlayan, yasadışı bir örgüte mensup üyeler) oluşan ve Yeşil kod adlı Mahmut Yıldırımın başkanlık ettiği bir çete tarafından sorgulandığının ortaya çıktığı belirtilmiştir. Bu ifadeye göre Talat Türkoğlu, Murat Demir ve Murat İpek tarafından işkence görmüş ve daha sonra bu kişiler tarafından öldürülerek cesedi Meriç Nehri'ne atılmıştır. Kasım Açık tarafından imzalanmış olan bu ifadenin teyp kaydının yazılı dökümü ve Talat Türkoğlu'nun öldürüldüğü yerin bir krokisi dilekçeye eklenmiştir. Cumhuriyet Savcısı'ndan soruşturmayı yaparken bu öğeleri göz önüne alması ve Meriç Nehri'nde ya da civarında bulunan kimliği belirsiz cesetler hakkında bilgi sağlanması istenmiştir. Ayrıca, Murat Demir ve Murat İpek'in o sırada İstanbul'daki Metris cezaevinde tutulduğu Cumhuriyet Savcısı'na bildirilmiştir.

37. Aynı gün, başvuranın avukatı benzer bir mektubu Edirne Valisi'ne yollamıştır. 10 Eylül 1997'de avukat ayrıca, Edirne Adli Tıp Kurumu'ndan Talat Türkoğlu'nun parmak izlerini bütün kimliği belirsiz cesetleriyle karşılaştırmasını ve yardımcı olabilecek bilgileri sağlamasını istemiştir.

2. Talat Türkoğlu'nun kaybolmasına yönelik yapılan soruşturma ve Kasım Açık'ın ifadesinde yer alan iddialar

38. 15 Nisan 1996'da Edirne Cumhuriyet Savcısı, Edirne Emniyet Müdürlüğü'nden Zeyneti Türkoğlu'nun ifadesini almasını, Talat Türkoğlu'nu aramasını ve fotoğrafını Türkiye'deki bütün polis karakollarına dağıtmasını istemiştir.

39. 19 Nisan 1996'da başvuran, Edirne'deki Ayşekadın polis karakolunda eşinin kaybolmasıyla ilgili ifade vermiştir. Başvuran, eşinin İstanbul'da malzeme yapıp satma işinin olduğunu, hiç borcu olmadığını ve hiçbir durumda borçlarının eşinin eve gelmesini engellemeyeceğini, ailevi sorunları olmadığını ve eşinin yaşamından endişelendiğini belirtmiştir. Başvuran, polisten eşini aramasını istemiştir.

40. Aynı gün Zeyneti Türkoğlu, Edirne'deki Ayşekadın polis karakolunda ifade vermiştir. Oğlunun 1 Nisan 1996'da İstanbul'a dönmek üzere evinden ayrıldığını ve o günden beri kayıp olduğunu söylemiştir. Zeyneti Türkoğlu, 15 Nisan 1996'da Edirne Cumhuriyet Savcısı'na dilekçe verdiğini doğrulamıştır. Ailenin başarısız bir biçimde oğlunu aradığını ve oğlunun hayatından endişe ettiğini belirtmiştir. Zeyneti Türkoğlu, 1951 doğumlu, 1. 80 boyunda, 78 kg, esmer olan ve sağ yanağında bir yara izi bulunan Talat Türkoğlu'nu tarif etmiştir. Zeyneti Türkoğlu, polisten oğlunu aramasını istemiştir.

41. 2 Mayıs 1996'da Edirne'deki Ayşekadın polis karakolu, 19 Nisan 1996'da başvurandan ve Zeyneti Türkoğlu'ndan alınan ifadeleri, Ayşekadın karakolundaki polis memurlarının bazı adreslerde Talat Türkoğlu'nu aradığını ve Türkoğlu'nun fotoğrafının Türkiye'deki bütün polis karakollarına dağıtıldığını bildirerek, Edirne Emniyet Müdürlüğü'ne iletmıştır. Edirne Emniyet Müdürlüğü'nden dosyayı Cumhuriyet Savcısı'na ilemesi istenmiştir.

42. 6 Mayıs 1996'da Fatih Cumhuriyet Savcısı, başvuranın 3 Mayıs 1996 tarihli dilekçesini olayı soruşturması için İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne iletmıştır.

43. 24 Mayıs 1996'da Edirne İl Jandarma Komutanlığı, Edirne Cumhuriyet Savcısı'na Talat Türkoğlu'nun kendileri tarafından alıkonmadığını, Türkoğlu'nu aradıklarını ve trafik kontrol noktaları oluşturduklarını bildirmiştir. Aramalarının başarısız olduğu, ancak aramaya devam edecekleri belirtilmiştir.

44. 30 Mayıs 1996'da Edirne Emniyet Müdürlüğü, Talat Türkoğlu'nun 1980'de yasaklı TKP/B (Türkiye Komünist Partisi Birlik) partisinin üyesi olması nedeniyle Ankara'da tutuklandığını Edirne Cumhuriyet Savcısı'na bildirmiştir. Talat Türkoğlu, 13 ay 17 gün alıkonduktan sonra kefaletle serbest bırakılmıştır. Aynı nedenlerden dolayı, 1984'te İstanbul'da tekrar tutuklanmıştır. 1989'da kefaletle serbest bırakılmıştır. Başka tarihler vermeden mektup, Talat Türkoğlu'nun üçüncü kez İstanbul'da yasaklı TDP partisinin üyesi olması nedeniyle tutuklandığını belirtmektedir. Bir süre alıkonmuş ve sonra kefaletle serbest bırakılmıştır. 21 Eylül 1994'te Talat Türkoğlu Edirne yakınlarındaki Havsa'da dördüncü kez tutuklanmıştır. Kendisi dışında dört kişiyle beraber tutuklanmıştır. Aynı gün, Talat Türkoğlu kendisini İstanbul'a götüren İstanbul polisi tarafından teslim alınmış ve orada alıkonmuştur. Mektup son olarak, kaybolduğu iddia edilen Talat Türkoğlu'nun 21 Eylül 1994'ten beri Edirne'de tutuklanmadığını ya da alıkonmadığını belirtmektedir.

45. Aynı gün, İstanbul Emniyet Müdürlüğü başvuranın ifadesini alması ve eşini araması için Fatih Emniyet Müdürlüğü'ne talimat vermiştir.

46. 10 Haziran 1996'da Edirne İl Jandarma Komutanlığı, Edirne Cumhuriyet Savcısı'na içeriği 24 Mayıs 1996 tarihli mektupla aynı olan bir yazı göndermiştir.

47. 19 Haziran 1996'da Fatih polis karakolunda başvuranın ifadesi alınmıştır. Başvuran, 3 Mayıs 1996'da² Fatih Cumhuriyet Savcısı'na bir dilekçe verdiğini doğrulamış ve bu dilekçenin içeriğini açıklamıştır. Başvuran, polise, kocasının vesikalık bir fotoğrafını vermiş ve fiziksel ve

² Bu belgede kaydedilen 5 Mart 1996 tarihinin bir yazım hatası olması muhtemeldir.

kişisel özelliklerini tanımlamıştır. Kayda geçilen bu bilgiler ile fotoğraf, soruşturmada görev alan diğer polis kuvvetlerine iletilen bir proforma belgeye eklenmiştir.

48. 27 Haziran 1996'da Fatih Cumhuriyet Savcısı, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne 6 Mayıs 1996'da gönderilen talimatı yeniden göndermiştir.

49. 2 Temmuz 1996 tarihinde Fatih Emniyet Müdürlüğü, Fatih Cumhuriyet Savcısına başvuranın ifadesinin alındığını ve kocasının aranmakta olduğunu bildirmiştir.

50. 10 Temmuz 1996'da, Fatih Cumhuriyet Savcısı, başvuranın suç duyurusuna istinaden, bir şüpheli olmadığı için Talat Türkoğlu'nun kaybolmasına ilişkin herhangi bir cezai işleme başlanmama kararı almıştır.

51. Edirne Cumhuriyet Savcısı, 9 Ağustos ve 9 Eylül 1996 tarihli yazılarıyla, İstanbul Cumhuriyet Savcısı'na Talat Türkoğlu'nun İstanbul'da alıkonulup konulmadığını sormuştur.

52. Edirne Cumhuriyet Savcısı 17 Ocak 1997'de, Talat Türkoğlu'nun kayboluşuna ilişkin soruşturmanın ulaştığı aşama hakkında bilgi talep eden 14 Ocak 1997 tarihli bir yazıya cevaben, Edirne Cumhuriyet Başsavcısı'na soruşturmanın halen sürmekte olduğunu bildirmiştir.

53. 21 Mayıs 1997'de Edirne Cumhuriyet Savcısı, Edirne Emniyet Müdürlüğü'ne Talat Türkoğlu'nun aranması ve diğer polis kuvvetlerinin bu aramadan haberdar edilmesi talimatını vermiştir. Aynı gün Edirne Jandarma Komutanlığı'na da benzer bir yazı yazarak Edirne jandarmasının Talat Türkoğlu'nu aramasını ve bu aramayı diğer jandarma kuvvetlerine bildirmesini talep etmiştir.

54. 26 Mayıs 1997'de, Edirne Emniyet Müdürü, emrindeki tüm polis kuvvetlerine Talat Türkoğlu'nun kayboluşuna ilişkin soruşturmayı bildirmiş, Türkiye'deki tüm polis kuvvetlerinden Talat Türkoğlu'nu aramalarını istemelerini ve tüm bulguları kendisine iletmelerini emretmiştir. 28 Mayıs 1997'de Türkiye'deki tüm polis kuvvetlerine bu konuda bir tebliğ iletilmiştir.

55. 26 Haziran 1997 tarihli, üç jandarma tarafından imzalanan bir raporda, Talat Türkoğlu'nun geçmişte kendileri tarafından alıkonulmadığı bildirilmiştir. Rapor ayrıca jandarma kuvvetlerinin yetki alanları içerisindeki tüm köylerde Talat Türkoğlu'nu aradığını, ancak kendisi hakkında bilgisi olan kimseyi bulamadıklarını belirtmiştir. Raporla, raporu kaleme alanların hangi jandarma karakoluna bağlı olduğunu gösteren bir şey bulunmamaktadır.

56. 3 Temmuz 1997'de Edirne Jandarma Komutanlığı, 21 Mayıs 1997 tarihli yazıya cevaben Edirne Cumhuriyet Savcısı'na Talat Türkoğlu'nun jandarma tarafından hiçbir zaman alıkonulmadığını ve nerede olduğunun bilinmediğini belirtmiştir.

57. Edirne Cumhuriyet Savcısı, 12 Eylül 1997 tarihli bir yazıyla, Uzunköprü Cumhuriyet Savcısı'na yetki alanında kimliği belirsiz bir ceset bulunup bulunmadığını sormuş ve eğer bulduysa ayrıntıların kendisine bildirilmesini talep etmiştir. Aynı gün Edirne Cumhuriyet Savcısı sırasıyla Meriç, Enez, Keşan ve İpsala cumhuriyet savcılarında da benzer bir yazı göndermiştir.

58. Meriç Cumhuriyet Savcısı, 18 Eylül 1997'de, Edirne Cumhuriyet Savcısı'na, 21 Mayıs 1996 ve 19 Haziran 1997 tarihlerinde yetki alanı içerisinde bulunan iki cesedin otopsi raporunu ve bu cesetlerin fotoğraflarını iletmıştır.

59. 19 Eylül 1997'de Enez Cumhuriyet Savcısı, Edirne Cumhuriyet Savcısı'na, yetki alanında bulunan kimliği belirsiz cesetler hakkında süregelen bir soruşturma olmadığını ve dairesinde Talat Türkoğlu'na ilişkin bir kayıt bulunmadığını bildirmiştir.

60. 15 Ekim 1997 tarihinde İçişleri Bakanlığı, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden, başvuranın Avrupa İnsan Hakları Komisyonu nezdindeki başvurusunda yer alan iddialara ilişkin yürütülen soruşturma hakkında bilgi vermesini talep etmiştir.

61. 22 Ekim 1997'de Uzunköprü Cumhuriyet Savcısı, Edirne Cumhuriyet Savcısı'na kendi yetki alanında kimliği belirsiz bir ceset bulunmadığını bildirmiştir.

62. Edirne Cumhuriyet Savcısı, 10 Kasım 1997'de, Edirne Emniyet Müdürlüğü'nden Zeyni Türkoğlu'nun Savcılığa getirilmesini istemiştir.

63. Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Dairesi, 11 Kasım 1997 tarihinde, Edirne Cumhuriyet Savcısı'ndan, başvuranın Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na sunduğu başvuru formunda kocasının kayboluşu ve bu konuyla ilgili kendi başına gelen olaylara (kimliği belirsiz kişiler tarafından meskenine birçok kez tecavüz edilmesi ve sivil giysili polisler tarafından takip edilip hakarete uğraması) ilişkin anlattıkları konusunda yapılanlar hakkında bilgi

istemmiştir. Ayrıca Edirne Cumhuriyet Savcısı'ndan soruşturma dosyasındaki her belgenin birer kopyası istenmiştir.

64. 13 Kasım 1997'de İpsala Cumhuriyet Savcısı, Edirne Cumhuriyet Savcısı'na 1 Nisan 1996 tarihinden beri Meriç Nehri içinde ya da kıyısında bulunan kimliği belirsiz dört ceset hakkındaki otopsi raporlarını iletmıştır.

65. Talat Türkoğlu'nun kardeşi Hasan Türkoğlu, Edirne Cumhuriyet Savcısı'na gönderilen otopsi raporlarını ve fotoğrafları inceledikten sonra, 20 Kasım 1997'de Edirne Cumhuriyet Savcılığı'nda fotoğraflardan kardeşini tanımadığını ve bulunan cesetlerin otopsi raporlarındaki tanımlarının kardeşinin fiziksel görünüşüne uymadığını belirten bir ifade vermiştir.

66. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, 24 Kasım 1997'de İçişleri Bakanlığı'na Talat Türkoğlu'nun 21 Eylül 1994 tarihinde TDP'ye üye olma suçuyla tutuklandığını ve 5 Ekim 1994'te Devlet Güvenlik Mahkemesi savcısının tutuklu yargılanması emrini verdiğini bildirmiştir. Bu tarihten sonra Talat Türkoğlu için bir arama belgesi düzenlenmemiştir. Yazıda, ayrıca, başvuranın 3 Mayıs 1996'daki dilekçesinden sonra polise bilgi verildiği ve tatmin edici bir netice alınmaması sonucunda 21 Mayıs 1996 tarihinde tüm polis kuvvetlerinin haberdar edildiği belirtilmiştir. Ayrıca dava, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı ve İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı'na da bildirilmiştir. Başvurana soruşturma hakkında sözlü olarak ayrıntılı bilgi verilmiş ve kendisine sorunun çözülmesi için her şeyin yapılacağı söylenmiştir. Yazı, son olarak, TDP'deki etkinlikleri nedeniyle 18 Mayıs 1997'de tutuklanan C.D.'nin evinde yapılan bir aramada TDP tarafından hazırlanmış, Talat Türkoğlu'nun katillerinden biri olan Kasım Açık'ın ceza olarak öldürüldüğünü belirten basın bildirileri ele geçirilmiştir.

67. Edirne Cumhuriyet Savcısı, 11 Kasım 1997 tarihli talebe cevaben, 5 Aralık 1997'de tüm çabalara rağmen Talat Türkoğlu'nun bulunamadığını ve soruşturmanın devam ettiğini Edirne Cumhuriyet Başsavcısı'na bildirmiştir.

68. 19 Ocak 1998'de, Edirne Jandarma Komutanlığı, 5 Eylül 1997 tarihli bir yazıya cevaben Edirne Emniyet Müdürlüğü'ne 1997 yılında yetki alanları içerisinde kimliği belirsiz bir ceset bulunmadığını bildirmiştir.

69. 10 Şubat 1998'de Edirne Emniyet Müdürlüğü, Kamu Düzeni'nden sorumlu Edirne Asayiş Şube Müdürlüğü'ne Talat Türkoğlu'nun 21 Eylül 1994 tarihinde TDP üyesi olma suçlamasıyla Edirne polisi tarafından tutuklandığını ve daha sonra İstanbul'a gönderildiğini bildirmiştir. Bu tarihten sonra Talat Türkoğlu Edirne polis teşkilatı tarafından tutuklanmamış veya nezarete alınmamıştır.

70. Edirne Emniyet Müdürlüğü, 10 Şubat 1998'de, Ankara'daki İçişleri Bakanlığı'na Talat Türkoğlu'nun aranmasına devam edildiği ve Meriç Nehri'nin içerisinde ya da kıyısında cesedi bulunmadığı ve 1996 ile 1997 yıllarında bu nehirde kimliği belirsiz bir ceset bulunmadığı için başvuranın Edirne Emniyet Müdürlüğü'ne gönderdiği mektupta yer alan suçlamaların asılsız olduğunun belirlendiği konusunda bilgilendirmiştir. Yazıda, son olarak, soruşturmanın sürdüğü belirtilmiştir.

71. Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Dairesi, 20 Şubat 1998'de, Dışişleri Bakanlığı'na, Edirne Cumhuriyet Savcısı'nın 10 Şubat 1998 tarihli bir yazısına göre Talat Türkoğlu'nun kaybolduğu tarihten sonra yurt dışına çıkmadığını bildirmiştir.

72. Sunulan belgelerin hiçbirinde, Bursa'da alıkonulan on yedi kişi tarafından verilen ve Talat Türkoğlu'nun kaybolmasına ilişkin bir soruşturma açılmasını talep eden dilekçeye herhangi bir atıfta bulunulmamaktadır.

3. Kasım Açık'ın ifadesi ve çizdiği kroki

73. İfade, daktiloyla yazılmış beş sayfadan oluşmaktadır. Her sayfanın altına "Kasım Açık" ismi elle yazılmış ve okunmayan bir imza atılmıştır. Bu ifadede Kasım Açık 1979 yılında Ağrı, Çayırköy'de doğduğunu ve Kasım 1994'te Edirne'nin yakınlarındaki bir kasaba olan Çorlu'ya taşındığını belirtmektedir. Çorlu'daki bir un fabrikasında iş bulmuş ve Murat İpek, Murat Demir ve onların arkadaşlarıyla tanışmıştır. Bu kişilerle birlikte polis komiseri Mustafa

Karagöz ve polis memurları Ersan ve Ahmet ile arkadaşlığa başlamıştır. *Ülkü Ocakları*³'na giderek Atalay adlı bir kişiyle buluşmaktadırlar.

74. Kasım Açık, ifadesinde, 1995 yılında Edirne bölgesindeki, cesedi Çadirkent (Edirne yakınlarında bir yer) bir çöplüğe gömülen Düzgün Tek⁴ de dahil, bazı kişilerin öldürülmesi ve Edirne bölgesindeki işyerlerinin haraca kesilmesi olaylarına karıştığını kabul etmiştir. Kasım Açık ve arkadaşları bu şekilde elde ettikleri geliri bazı polis memurları ile birlikte harcamış ve bu paranın bir kısmını *Ülkü Ocakları*'na vermiştir. İfadesinde, Kasım Açık ayrıca Diyarbakır'a gittiğini, burada kendisine ve arkadaşlarına ordu tarafından bir haftalık bir eğitim verildiğini ve daha sonra Türkiye'nin güneydoğusundaki çeşitli operasyonlarda görev aldığını iddia etmiştir. Diyarbakır'ın içerisinde ve çevresinde belirsiz sayıda kişinin öldürülmesine karıştığını da itiraf etmiştir.

75. Kasım Açık, Çorlu'ya döndükten sonra MLKP'ye sızdığını ve bu partinin etkinliklerine ilişkin bilgileri polis komiseri Mustafa Karagöz'e iletildiğini de kabul etmiştir.

76. İfadede Talat Türkoğlu'nun öldürülmesi de ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. İfadenin ilgili kısımları şu şekildedir:

“Daha sonra iki araçla Çadirkent'e gittik ve Talat Türkoğlu'nu da beraber götürdük. Yanımızda Murat Demir ile bir komutan vardı. Talat bizimkinin önündeki arabadaydı, onu Meriç Nehri'nin kıyısındaki bir yere götürdük. Orada Apo ile ben onu [arabadan] çıkarttık ve öldürdüler. [Talat Türkoğlu'nun] Kolunda bir saat vardı, eski bir 'Seiko'ya benziyordu. Bir cüzdanı ve küçük bir defteri de vardı. Koyu mavi bir takım giyiyordu. Onlar Talat Türkoğlu'nu öldürdükten sonra Apo ile ben cesedi nehre attık. Daha sonra Çadirkent'e dönüp komutanı Çadirkent'in dışında bıraktık. Kendisini götürürken Talat Türkoğlu işkence görmüş gibiydi, elbiseleri kirliydi.”

77. Bu ifadesinde, Kasım Açık Talat Türkoğlu'nun öldürüldüğü zaman diliminde, aralarında Faruk Coşkun ile Tarık Ümit'in de bulunduğu başka insanların öldürülmesine de karıştığını kabul etmektedir.

78. Kasım Açık tarafından çizilen ve imzalanan kroki, üzerinde ağaçlar ve binaya benzeyen yapılar olan bir alanda birbiri arkasına park edilmiş iki araba göstermektedir. Araçların, Meriç Nehri'nden yaklaşık 100 metre uzakta park edildiği belirtilmiştir. Öndeki arabanın solunda üç kişi bulunmaktadır. Bu üç kişinin çizilme biçimi, iki kişinin üçüncüye ateşli bir silah doğrulttuğunu göstermektedir. İlk arabanın önünde olayı izleyen iki kişi daha çizilmiştir. Krokinin altında, “Talat Türkoğlu'nu öldürdüğümüz yerin krokisi” metni bulunmaktadır.

4. Kasım Açık'ın ifadesine dayanarak yürütülen soruşturma

79. 9 Mart 1998 tarihinde, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Dairesi, Dışişleri Bakanlığı'na, Edirne Cumhuriyet Savcısı'nın soruşturma dosyasındaki bir belgeden, Kasım Açık'ın nerede olduğunun henüz belirlenemediğinin, ancak sabıka kaydına ulaşıldığının anlaşıldığını bildirmiştir. Yazıda, ayrıca, 24 Şubat 1998'de Edirne Sulh Ceza Mahkemesi'nden Kasım Açık için bir tutuklama emri çıkartması talebinde bulunulduğunu belirtmektedir. Bu talep, Sulh Ceza Hakimi tarafından reddedilmiştir ve bu karar temyizde beklemektedir.

80. 5 Mayıs 1998'de Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Dairesi, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı'na, başvuranın Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda bekleyen davasının ve Kasım Açık'ın ifadesinin içeriğini bildirmiştir. Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı'ndan, Kasım Açık'ın ifadesinde anlatılanların doğruluğunu incelemesi istenmiştir.

81. Çorlu Cumhuriyet Savcısı, 29 Mayıs 1998 tarihli bir yazıda, Tekirdağ Cumhuriyet Savcısı'na, Kasım Açık'ın bir çetenin Cengiz ve Faruk isimli iki kişiyi öldürdüğü iddialarına ilişkin bir soruşturma yürütüldüğünü bildirmiştir. Bu kişilerin gömüldüğünün iddia edildiği yer kazılmış, ancak ceset bulunamamıştır. Yerel kayıtlara başvurulmasına ve bölgenin sakinlerinin sorguya çekilmesine rağmen sonuç alınamamıştır. 1996 yılında Kasım Açık ve diğer dokuz kişinin etkinliklerine yönelik bir soruşturma yürütülmüş ve bu soruşturmanın dosyası İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gönderilmiştir. Yazıda ayrıca–Kasım Açık'a göre–Talat Türkoğlu'nu öldüren Murat Demir'in Çorlu'da yaşadığı ve 1996'da Murat Demir ile bir astsubay

³ Aşırı sağcı, milliyetçi birlik

⁴ 21 Ekim 1995'te kaybolan sendikacı

olan Musa Şahin hakkında bir cinayetle ilişkili olarak bir soruşturma açıldığı belirtilmiştir. Bu soruşturma dosyası Tekirdağ Cumhuriyet Savcısı'na gönderilmiştir.

82. Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Dairesi, 4 Temmuz 1998'de, Dışişleri Bakanlığı'na, Kasım Açık'ın yasadışı MLKP/EHB'nin Çorlu koluna üyelikle, Molotof kokteyli ile saldırı düzenlemekle ve propaganda broşürleri dağıtmakla suçlandığını bildirmiştir. Kasım Açık, 28 Ocak 1997'de tutuklu yargılanmasına karar verilmiş, 20 Şubat 1997'de Gebze cezaevine nakledilmiş ve 18 Mayıs 1997 tarihinde, burada boğularak öldürülmüştür. Bu yazıda, ayrıca, itirafını hapisteyken yapmasının, bu itirafın özgünlüğü üzerine gölge düşürdüğü belirtilmiştir.

83. 16 Haziran 1998'de Ankara Emniyet Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu'na, Kasım Açık'ın kundaklama eyleminde bulunmak ve bombalama olaylarına karışmak şüphesiyle arandığını bildirmiştir. 28 Ocak 1997 tarihinde yakalanmış ve 18 Mayıs 1997'de hapisanede öldürülmüştür. Yazıda, ayrıca, C. D.'nin tutuklanmasından sonra polis tarafından bu kişinin evinde yapılan aramada TDP tarafından basılmış, "Talat Türkoğlu'nun katillerinden biri olan Kasım Açık'ın ölümle cezalandırıldığını" söyleyen belgeler bulunduğu belirtilmiştir. C. D. 24 Mayıs 1998'de Cumhuriyet Savcısı'nın talimatı üzerine serbest bırakılmıştır. Evinde bulunan belgeler nedeniyle hakkında bir işlem yapılmamıştır.

84. Lice Cumhuriyet Başsavcısı, 16 Haziran 1998'de Kasım Açık tarafından işlendiği öne sürülen suçlara ilişkin olarak bir takipsizlik kararı vermiştir. Cumhuriyet Savcısı, kararında, Kasım Açık'ın itirafında kurbanların adlarını, köylerini veya gömüldükleri yerleri belirtmediğini not etmiştir. Mayıs-Ağustos 1995 kayıtlarına göre ilçedeki polise, jandarmaya ya da yargı makamlarına herhangi bir kaçırılma, cinayet ya da kötü muamele olayı bildirilmediğine dikkat çekmiştir. Cumhuriyet Savcısı, ayrıca, Lice ilçesi içerisinde ve etrafındaki elli bir köy muhtarının ifadesini aldığını belirtmiştir. Kasım Açık'ın iddialarının aksine, muhtarların hepsi, Haziran ve Temmuz 1995 tarihlerinde, köylerinin içinde ya da çevresinde kimsenin kaybolmadığını ya da öldürülmediğini belirtmiştir. Cumhuriyet Savcısı, Kasım Açık'ın ölmesi ve dolayısıyla iddialarına ilişkin olarak kendisini sorgulamanın mümkün olmaması nedeniyle soruşturmaya devam etmek için bir neden olmadığı sonucuna varmıştır.

85. Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Dairesi'nin 5 Mayıs 1998 ve Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı'nın 6 Mayıs 1998 tarihli yazılarıyla ilişkili olarak, 17 Haziran 1998'de, Lice Cumhuriyet Savcısı Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı'na soruşturmanın tamamlandığını bildirmiştir. Soruşturma dosyasıyla beraber belgelerin birer kopyasını da iletmıştır.

86. 23 Haziran 1998'de, Silvan Cumhuriyet Savcısı, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na, itirafında hangi suçlara karıştığını belirtmeyen Kasım Açık tarafından işlendiği iddia edilen suçlara ilişkin hiçbir kanıt bulunmadığını bildirmiştir.

87. 26 Haziran 1998'de, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Dairesi'ne, sırasıyla Lice ve Silvan Cumhuriyet Savcıları tarafından Kasım Açık'ın ifadesinde yer alan olaylara ilişkin soruşturmaların tamamlandığını bildirmiştir. Bu soruşturma dosyalarıyla beraber belgelerin birer kopyasını da iletmıştır.

88. 16 Eylül 1998'de, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcısı, Kasım Açık'ın ölümü nedeniyle kendisi hakkında bir takipsizlik kararı almıştır.

89. 2001 yılında, Kasım Açık tarafından imzalandığı iddia edilen belgelerin orijinal olup olmadığı konusunda bir inceleme yapılmıştır. Bu bağlamda, tutuklama ve arama tutanakları ile Kasım Açık'ın itirafını içeren belgeler Emniyet Genel Müdürlüğü Adli Tıp Laboratuvarı'nda incelenmiştir. Belgelerdeki el yazısı ve imza üzerinde yapılan grafolojik karşılaştırmalarda sözkonusu belgelerin iki farklı kişi tarafından imzalandığı anlaşılmıştır. Uzmanlar tutuklama ve arama tutanakları ile itirafnamenin farklı kişiler tarafından imzalandığı kanısındadır. Ancak, sözkonusu belgeler orijinal olmadığından kesin bir sonuca varamamışlardır.

5. Kasım Açık'ın katil zanlıları aleyhine başlatılan cezai işlemler

90. 3 Temmuz 1997 tarihinde Gebze Cumhuriyet Savcısı, Kartal Cumhuriyet Savcısı'ndan, Kasım Açık'ın öldürülmesiyle ilişkili olarak Ayhan Güneş ve diğer on sekiz kişi hakkında cezai soruşturma açmasını istemiştir.

91. 8 Temmuz 1997'de Ayhan Güneş ile dört diğer tutuklu Kasım Açık'ı öldürmekle suçlanarak Kartal Ağır Ceza Mahkemesi'ne çıkartılmıştır. Ayhan Güneş MLKP üyesi olma suçlamalarına ilişkin davanın sonucunu beklerken Gebze cezaevinde tutuklu yargılanmaktadır.

92. 19 Mart 1998 tarihinde, Kartal Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada Ayhan Güneş, Kasım Açık'ı bir parça ip ile boğarak öldürdüğünü itiraf etmiştir. Kasım Açık'ın psikolojik sorunları olduğunu, anti-sosyal olduğunu ve diğer mahkumlar tarafından sevilmediğini iddia etmiştir. Öldürüldüğü gün, Kasım Açık, Ayhan Güneş'in okuduğu kitabı eleştirerek kendisini kıskırtmıştır. Son olarak, Ayhan Güneş tek başına hareket ettiğini ve diğer mahkumların cinayete karışmadığını söylemiştir.

93. 11 Haziran 1998'de, Cumhuriyet Savcısı, mahkemeden, diğer dört zanlı aleyhindeki suçlamaları delil yetersizliği ve Ayhan Güneş'in cinayeti işlediğini itiraf etmesi nedeniyle düşürmesini istemiştir. Cumhuriyet Savcısı Ayhan Güneş'in cinayetten suçlu bulunmasını istemiştir.

94. 1 Mart 1999'da Kartal Ağır Ceza mahkemesi Ayhan Güneş'i cinayetten suçlu bulmuş ve on beş yıl hapse mahkum etmiştir.

95. 19 Temmuz 2001'de Yargıtay yukarıdaki cezayı onanmış, ancak cezayı on yıl hapse çevirmiştir.

6. Diğer belgeler

96. Dışişleri Bakanlığı, 15 Kasım 1996 tarihli bir yazıyla, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Dairesi'ne başvuranın Avustralya'ya giderek bir röportaj verdiğini bildirmiştir. Bu röportaj Sydney'de basılan bir gazete olan *Yorum*'daki bir makalede yayınlanmıştır. Bu makaleye göre, başvuran kocasının 1 Nisan 1996'da kaybolduğunu ve Türkiye'deki insan hakları ihlalleri ile mezalimin devam ettiğini belirtmiştir. Avustralya'da kaldığı sırada başvuran Alevi ve Kürt kuruluşları ziyaret etmiş, Avustralyalı Parlamenterler ve Uluslararası Af Örgütü'nün üyeleri ile görüşmüştür. Ayrıca 26 Ekim 1996'da, Sydney'de, "Cumartesi Anneleri"ne⁵ destek olmak için, *inter alia* Avustralya merkezli Alevi ve Kürt kuruluşlarının da katıldığı bir gösteri düzenlemiştir. Bu gösteri sırasında Türkiye'de insan hakları ihlallerinin devam ettiği belirtilmiştir.

97. TDP tarafından hazırlanan tarihi belirsiz bir basın açıklamasına göre Kasım Açık bir casus olarak hareket etmiş ve kuruluşun gizli stratejisine ihanet etmiştir. Bu basın açıklamasına göre Kasım Açık, TDP'nin kuralları uyarınca yargılanmış ve Talat Türkoğlu'nu katli nedeniyle ölüm cezasına çarptırılmıştır.

98. 19 Mayıs 1997'de Türkiye'deki bir kuruluş olan Kayıp Kişiler Komitesi (ICAD–International Committee Against Disappearance) bir basın bildirisi yayınlayarak Talat Türkoğlu'nun kaçırılması ve öldürülmesini kınamıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

99. İlgili iç hukuk ve arka plan bilgisi için, AİHM, *Ülkü Ekinci/Türkiye* (sayı 27602/95, §§ 111-18, 16 Temmuz 2002) ve *Tepe/Türkiye* (sayı 27224/95, §§ 115-22, 9 Mayıs 2003) kararlarına atıfta bulunmaktadır.

⁵ Her Cumartesi İstanbul'da, kaybolan kişilerin akrabaları tarafından düzenlenen gösteriler.

HUKUK

I. HÜKÜMET'İN ÖN İTIRAZI

100. Hükümet, başvuranın, başvurusunu kocasının ölümüne ilişkin yerel cezai soruşturmanın sonucunu almayı beklemeden yaptığını belirtmiştir. Soruşturmanın halen devam ettiğini ve etkin olarak görülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Hükümet'e göre, bu sebepten ötürü, başvuru vaktinden önce yapılmıştır.

101. Başvuran, kendi talebi üzerine bir soruşturma açılmış olmasına rağmen, bu soruşturmanın yetersiz ve etkisiz olduğunu ifade etmiştir.

102. AİHM, 19 Haziran 2001 tarihli kararında, sözkonusu cezai soruşturmanın AİHS bağlamında etkili olarak görülüp görülmeyeceğinin, başvuranın şikayetlerinin konu ile yakından bağlantılı olduğunu ve bunun esaslarla birleştirilmesi gerektiğini yineler. Bu konuyla ilgili olarak tarafların sunduğu görüşleri not ederek AİHM, bu konuyu, başvuranın AİHS'nin 2. maddesi bağlamında yaptığı şikayetin konusunu incelerken ele almayı uygun bulmaktadır.

103. Sonuç olarak, AİHM, cezai soruşturmanın etkinliğine yönelik ön itirazla başvuranın AİHS'nin 2. maddesi bağlamındaki şikayetinin esaslarını birleştirmiştir.

II. AİHS'NİN 2. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

104. Başvuran, kocasının Devlet görevlileri tarafından kaçırılıp öldürüldüğü ve yetkililerin kocasının kaybolmasına bunun akabinde ölmesine yönelik etkin ve yeterli bir soruşturma yürütmediğini öne sürmüştür. AİHS'nin 2. maddesine atıfta bulunmuştur:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırıldığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvuranın kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için;
- b) Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için;
- c) Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için.”

A. Tarafların Savunması

1. Başvuran

105. Başvuran, Devlet'in güvenlik güçlerinin, Devlet görevlilerinin elinde ölen kocasını kaçırdığının şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleştiğini öne sürmüştür. Aynı zamanda, sorumlu Devlet'in Talat Türkoğlu'nun hayatını koruyamadığının şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleştiğini öne sürmüştür, yani sorumlu Devlet, Talat Türkoğlu'nun kaçırılması ve şüpheli şartlardaki ölümüne yönelik bağımsız, etkin ve kapsamlı bir soruşturma yapamamıştır. Bu bağlamda, kendi talebiyle bir soruşturmanın açılmış olmasına rağmen, yetersiz kaldığını ifade etmiştir. Başvurana göre, Türkiye'de, siyasi muhaliflerin faili meçhul cinayetlerine ve bu kişilerin kaybolmasına yönelik hiçbir ciddi soruşturma yapılmamıştır.

2. Hükümet

106. Hükümet, başvuranın iddialarının tamamen asılsız olduğunu ve kocasının özgürlüğünün elinden alındığı veya Türk yetkililerce öldürüldüğüne dair hiçbir gösterge bulunmadığını ifade etmiştir. Kocasının ölümünden hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde Hükümet'in sorumlu olduğunun düşünülmemeyeceğini ileri sürmüştür. Hükümet ayrıca, başvuranın kocasının nerede olduğunun ve akıbetini ortaya çıkarmak için yerel makamların etkin adımlar atmakla görevlerini yerine getirdiğini ifade etmiştir.

B. AİHM'nin değerlendirmesi

1. Yaşamın korunmasının ihlal edildiği iddiası

107. AİHM, AİHS'nin yaşama hakkını gözetken ve yaşam hakkının elden alınması durumlarını ortaya koyan 2. maddesinin, AİHS'nin en temel maddelerinden biri olduğunu ve bu madde hususunda derogasyona müsaade edilmeyeceğini tekrar eder. 3. madde ile birlikte,

Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların en temel değerlerinden birisini de muhafaza etmektedir. Dolayısıyla, yaşam hakkından yoksun kalma koşulları çok kesin bir usulle yorumlanmalıdır. Bireylerin korunmasına yönelik bir araç olarak AİHS'nin amacının aynı zamanda 2. maddenin, gözettiği hakları uygulanabilir ve etkin kılmak doğrultusunda yorumlanmasını ve yorumlanmasını gerektirir (bkz. *Salman – Türkiye* [BD], no. 21986/93, § 97 AİHM 2000-VII).

108. 2. maddenin sağladığı korumanın önemi ışığında, AİHM, yalnızca Devlet görevlilerinin davranışlarını değil bütün koşulları dikkate alarak yaşam hakkının elden alınması hallerini büyük titizlikle ele almalıdır (bkz. *Tekdağ – Türkiye*, no. 27699/95, § 73, 15 Mayıs 2004).

109. AİHM, bu davada sunulan belgesel kanıtların ışığında ortaya çıkan konuları ve özellikle Hükümetçe sağlanan belgeleri, hem dava kapsamında yürütülen adli soruşturma hem de tarafların yazılı görüşleri bağlamında inceleyecektir.

110. AİHM, Talat Türkoğlu'nun birkaç defa yakalandığını ve kaybolmasından önce, yasaklanmış olan TKP/B partisi mensubu olmakla suçlandığını not eder.

111. Başvuran, kocasının Devlet görevlileri tarafından kaçırılıp öldürüldüğünü öne sürmektedir. Bu bağlamda, Kasım Açık tarafından verilen ifadeleri içeren belgeyi dayanak göstermektedir. Bu belgeye göre, Talat Türkoğlu, Edirne'de, polis memurları, askerler ve itirafçılardan müteşekkil bir çete tarafından kaçırılmış ve akabinde öldürülmüştür.

112. Dolayısıyla, başvuranın kocasının Devlet görevlileri tarafından veya en azından onların suç ortaklığıyla öldürüldüğü iddiası *prima facie* savunulmaz olarak görülüp elenemez.

113. Ancak, başvuranın, kocasının kaçırılmasının Devlet görevlileri tarafından gerçekleştirildiği herhangi bir inandırıcı kanıtla desteklenmemiştir.

114. Bu bağlamda, AİHM, kendisine, başvuranın anlattıklarını kesin olarak doğrulayan herhangi bir görgü tanığı ifadesi veya kanıt temin edilmediğine işaret eder. Başvuranın tutumunu doğrulayan eldeki tek kanıtın Kasım Açık tarafından verilen itiraf ifadelerini içeren belge olduğunu not eder.

115. Ancak, bu belgenin niteliği, özgünlüğüne ilişkin ciddi şüphelerin ortaya çıkarmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan Adli Tıp Laboratuvarı'nın raporuna göre, sözkonusu rapordaki imza, Kasım Açık'ın yakalanması ve aranmasına ilişkin tutanaktaki imzanın aynıysa değildir. Üstelik, bu ifadelerin verildiği koşullar belirsizdir.

116. Bu bağlamda, AİHM, kanıtları değerlendirirken, "hiçbir şüpheye yer bırakmayacak" kanıt ilkesini benimsediğini hatırlatır (bkz. *Orhan – Türkiye*, no. 25656/94, § 264, AİHM 2002) Bu tür bir kanıt ise, yeterince güçlü, açık ve birbiriyle bağdaşan çıkarımlardan veya bunun gibi çürütülmemiş maddi karinelere elde edilebilir (bkz. *İrlanda – İngiltere*, 18 Ocak 1978, Seri A no. 25, s. 65, § 161 ve yukarıda anılan *Ülkü Ekinci*, § 142).

117. Elindeki belgeler temelinde, AİHM, başvuranın kocasının kaybolduğu gerçek koşulların, spekülasyon ve varsayımdan ibaret olduğu ve buna göre, başvuranın kocasının, hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde, başvuranın iddia ettiği gibi Devlet görevlileri tarafından veya onların iştirakiyle öldürüldüğü sonucuna varmak için yetersiz bir kanıtsal temel bulunmaktadır.

118. Buna göre, bu hususta AİHS'nin 2. maddesi ihlal edilmiştir.

2. Soruşturmanın yetersiz olduğu iddiası

119. AİHM, içtihadına göre, 2. madde kapsamındaki yaşam hakkının korunması yükümlülüğü, Devlet'in 1. madde kapsamında genel görevi olan "kendi sınırları kapsamındaki herkese AİHS'de tanımlanan hak ve özgürlükleri tanıması" bağlamında yorumlandığında, bireylerin kuvvet kullanılması sonucunda öldürüldüğü durumlarda, etkili bir resmi soruşturma yapılmasını gerektirir. Bu yükümlülük, öldürme eyleminin bir Devlet görevlisi tarafından gerçekleştirildiğinin kesinleştiği davalarla sınırlı değildir. Aynı şekilde, merhumun ailesinin veya diğerlerinin yetkili bir mercie ölümle ilgili resmi bir başvuru yapıp yapmadığı da kesin değildir. Makamlara başvuranın kocasının ölümünün bildirilmesi gerçeği, AİHS'nin 2. maddesi kapsamında, ölüm şartlarına yönelik etkin bir soruşturma yapılması yükümlülüğünü *ipso facto* olarak doğurur (bkz. *Tanrıkulu – Türkiye* [BD], no. 23763/94, §§ 101 ve 103, AİHM 1999-IV). Bir soruşturmanın etkinliğini sağlayacak asgari titizlik derecesi ve niteliği, her davanın olayları

ile ayrı ayrı ilgilidir. Bütün ilgili kanıtlar temelinde ve soruşturma kapsamındaki gerçekler bağlamında değerlendirilmelidir (bkz. *Velikova – Bulgaristan*, no. 41488/98, § 80, AİHM 2000-VI, ve yukarıda anılan *Ülkü Ekinci*, § 144).

120. Bu bağlamda, kati ivedilik ve makul bir titizlik ve sürat gereği de bulunmaktadır. Belirli durumlarda, bir soruşturmanın ilerlemesini engelleyen unsurlar veya zorluklar olabileceği kabul edilmelidir. Ancak, ölümcül güç kullanma veya kaybolma vakalarını soruşturan makamların ivedi tepkisi, bu makamların hukukun üstünlüğüne olan kamu güveninin muhafaza edilmesinde ve yine bu makamların kanun dışı eylemlerde yer aldığı veya bunları tolere ettiğine ilişkin herhangi bir görüntünün önlenmesi açısından önem arz eder (genel olarak bkz. *McKerr – İngiltere*, no. 28883/95, §§ 108-15, AİHM 2001-III, ve *Avşar – Türkiye*, no. 25657/94, §§ 390-95, AİHM 2001-VII).

121. AİHM, Talat Türkoğlu'nun öldürüldüğüne dair hiçbir kanıt olmadığını not eder. Ancak, yukarıda anılan usuli yükümlülükler, Devlet görevlilerince güç kullanılmasından kaynaklanan kasıtlı cinayetlere ilişkin davalara da uzanır fakat bu davalarla sınırlı değildir. AİHM, bu yükümlülüklerin aynı zamanda bir şahsın, hayatı tehdit eder şartlarda kaybolduğu durumlara ilişkin davalar için de geçerli olduğu kanısındadır.

122. Bu davada, başvuranın kocasının kaybolması ve iddia edilen ölümüne yönelik bir soruşturma yapılmıştır. Ancak, soruşturmanın yürütülmesinde önemli eksiklikler vardır.

123. AİHM, Kasım Açık tarafından verildiği iddia edilen itiraf ifadelerinde, Kasım Açık'ın, başvuranın kocasının cinayete kurban gittiği iddialarına ilişkin şartların ayrıntılı bir tasvirini yapmış ve bu cinayeti ve başka cinayetleri işlediği iddia edilen çeteye mensup kişilerin isimlerini de vermiştir.

124. Hükümet, Kasım Açık'ın ifadelerinin bulunduğu belgenin özgünlüğü hakkında itirazda bulunurken, yerel makamlar Kasım Açık'ın ifadelerine yönelik soruşturma başlatmıştır. Özellikle, Çorlu Cumhuriyet Savcısı, bir çetenin Cengiz ve Faruk isimli iki kişiyi öldürdüğü iddiasına yönelik kapsamlı bir soruşturma yürütmüştür. Lice ve Silvan Cumhuriyet Savcıları da Kasım Açık'ın 195 yılında Lice ve Silvan ilçelerinde birkaç kişinin kaçırılıp öldürüldüğüne yönelik iddiasını incelemiştir.

125. Bu bulgular temelinde, Hükümet, Kasım Açık tarafından verildiği iddia edilen ifadelerin güvenilirliğine ilişkin itirazını ifade etmiştir. AİHM, Hükümet'in görüşünü göz ardı etmemektedir. Ancak, başvuranın karşı karşıya olduğu riski dikkate alarak, Talat Türkoğlu'nun öldürülmesine ilişkin iddialara yönelik daha fazla kanıt aramanın mantık dışı olmayacağı kanısındadır çünkü belgedeki iddiaların geri kalan kısmı tamamen incelenmiştir.

126. Bu bağlamda, AİHM, makamların, Metris Cezaevi'nde alıkonulmalarına rağmen, Murat İpek ve Murat Demir'i sorgulamaya yönelik herhangi bir adım atmadığını tespit etmiştir. Üstelik, Kasım Açık tarafından verilen ifadede isimleri geçen Mustafa Karagöz isimli Komiserden ve Ersan ve Ahmet isimli iki polis memurundan hiçbir kanıt elde edilememiştir.

127. Ayrıca, yerel makamlar, Kasım Açık'ın itiraf ifadelerinin alındığı şartlara yönelik hiçbir soruşturma yapmamıştır.

128. Son olarak, Hükümet'in Kasım Açık'ın itiraflarını içeren belgenin özgünlüğüne yönelik olarak Sözleşme kurumlarına 31 Mart 1998 kadar erken bit tarihte itirazda bulunmasına rağmen, AİHM tarafından verilen kabuledilebilirlik kararını takiben 2001 yılına kadar bu belge üzerinde yazıbilimi incelemesi yapılmamıştır.

129. Yukarıda anılanlar ışığında, AİHM yerel makamların, başvuranın kocasının kaybolmasına ilişkin koşullara yönelik yeterli ve etkili bir soruşturma yapmadığı kanısındadır. Bu dolayısıyla, Devlet'in 2. madde kapsamındaki yaşama hakkını korumaya yönelik usuli yükümlülüğünü ihlal teşkil etmektedir. Dolayısıyla Hükümet'in, iç hukuk yollarının tüketilmediğine ilişkin ön itirazını reddeder ve AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiğine hükmeder.

III. AİHS'İN 5. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

130. Başvuran, AİHS'nin 5. maddesi kapsamında Devlet görevlilerinin, kocasının özgürlüğünü keyfi olarak elinden aldığından şikayetçi olmuştur. AİHS'nin 5. maddesi şöyledir:

“1. Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.

a) Kişinin yetkili mahkeme tarafından mahkum edilmesi üzerine usulüne uygun olarak hapsedilmesi;

b) Bir mahkeme tarafından, yasaya uygun olarak, verilen bir karara riayetsizlikten dolayı veya yasanın koyduğu bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak için usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;

c) Bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine ya da suç işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul nedenlerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulu durumda bulundurulması;

d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulu durumda bulundurulması veya kendisinin yetkili merci önüne çıkarılması için usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

e) Bulaşıcı hastalık yayabilecek bir kimsenin, bir akıl hastasının, bir alkoliğin, uyuşturucu madde bağımlısı bir kişinin veya bir serserinin usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

f) Bir kişinin usulüne aykırı surette ülkeye girmekten alı konmasını veya kendisi hakkında sınır dışı etme ya da geriverme işleminin yürütülmekte olması nedeniyle usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;

2. Yakalanan her kişiye, yakalama nedenleri ve kendisine yöneltilen her türlü suçlama en kısa zamanda ve anladığı bir dille bildirilir.

3. Bu maddenin 1. c fıkrasında öngörülen koşullara uyarınca yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkes hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır; kendisinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminatla bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutuklu durumda bulunma nedeniyle özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar vermesi ve yasaya aykırı görülmesi halinde kendisini serbest bırakması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

5. Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir yakalama veya tutulu kalma işleminin mağduru olan herkesin tazminat istemeye hakkı vardır. ”

131. Başvuran, herhangi bir güvenlik garantisi olmadan kocasının Devlet görevlileri tarafından kaçırıldığını ve kaybolduğunu ileri sürmüştür. Talat Türkoğlu'nun yakalandıktan sonra derhal yargı makamı huzuruna çıkarılmadığından şikayetçi olmuştur. Bu bağlamda, sözkonusu tarihte Türkiye’de önemli sayıda adam öldürme ve kayıp vakaları olduğunu ifade etmiştir.

132. Hükümet, başvuranın iddialarının gerçek dışı ve temelsiz olduğunu belirtmiştir.

133. AİHM, herhangi bir Devlet görevlisinin veya Devlet makamları adına çalışan herhangi bir kimsenin şüpheye yer bırakmayacak şekilde başvuranın, iddia edildiği üzere, kocasının kaçırılmasında yer aldığı kesinleşmediği şeklinde yukarıda yaptığı tespitine atıfta bulunur. Aynı zamanda, başvuran tarafından iddia edildiği üzere, bu maddenin ihlal edildiği sonucuna varmak için herhangi somut bir temel bulunmamaktadır.

134. Buna göre, AİHM, AİHS'nin 5. maddesinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir.

IV. AİHS’İN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

135. AİHS'nin 41. maddesi şöyledir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder. ”

A. Maddi tazminat

136. Başvuran, kocasının kaybolmasından ötürü düştüğü manevi zarar için 10,000 ABD Doları talep etmiştir.

137. Hükümet, iddiaların temelsiz olduğunu ileri sürmüştür.

138. AİHM, AİHS’yi ihlal etmek bağlamında incelenen konu ile – yani etkili soruşturma yapılmaması ile – başvuran tarafından istenen maddi tazminat arasında bir sebep sonuç ilişkisi

bulunmadığını tespit etmiştir (bkz. yukarıda anılan *Ülkü Ekinci*, § 167). Bu başlık altında başvuranın yaptığı iddiayı reddeder.

B. Manevi Tazminat

139. Başvuran, 100,000 ABD Doları manevi tazminat talep etmiştir. Bu bağlamda, kocasının kaybolmasından ötürü çektiği derin acı ve sıkıntıyı gündeme getirmiştir.

140. Hükümet başvuranın iddiasına itiraz etmiştir.

141. AİHM, makamların, başvuranın kocasının kaybolmasına ilişkin şartlara yönelik etkin bir soruşturma yapmadığını ve bunun AİHS'nin 2. maddesi kapsamındaki usuli yükümlülüğe ters olduğunu tespit etmiştir. Benzer davalardaki (bkz yukarıda anılan *Tahsin Acar*, § 264 ve *Seyhan - Türkiye*, no. 33384/96, § 103, 2 Kasım 2004) içtihadı ışığında ve dava şartlarını dikkate alarak, AİHM, başvurana 10,000 Euro manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

C. Mahkeme masrafları

142. Başvuran mahkeme masrafları için herhangi bir tutar talep etmemiştir.

143. Hükümet bu başlık altında herhangi bir görüş belirtmemiştir.

144. AİHM, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 60. maddesi uyarınca herhangi bir adil tazmin talebinin destekleyici belgeler ve makbuzlarla birlikte listelenerek sunulması gerektiğine, "aksi takdirde ise Daire'nin, talebi tamamen veya kısmen reddedebileceğine" işaret eder.

145. Bu davada, 26 Haziran 2001 tarihinde, başvurunun kabuledilebilir olduğunun ilanından sonra, başvurandan mahkeme masraflarına ilişkin taleplerini sunması istenmiştir. Belirtilen zaman diliminde, başvuran, bu tür bir açıklamada bulunmamıştır.

146. Yukarıda anlatılanlar ışığında, AİHM bu başlık altında hiçbir ödeme yapılmamasına karar vermiştir.

D. Gecikme faizi

147. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın benimsenmesine karar vermiştir.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Hükümet'in, başvurunun vaktinden önce yapıldığı şeklindeki ön itirazını *esaslara eklemiş ve reddetmiştir*;

2. başvuranın kocasının Devlet görevlileri tarafından veya Devlet makamları için çalışan kimselere kaçırıldığı yönündeki iddiasına ilişkin olarak AİHS'nin 2. maddesinin ihlal *edilmediğine*;

3. yerel makamların, başvuranın kocasının kaybolmasına ilişkin şartlara yönelik yeterli ve etkili bir soruşturma yapmadığından ötürü AİHS'nin 2. maddesinin ihlal *edildiğine*;

4. AİHS'nin 5. maddesinin ihlal *edilmediğine*;

5. a) sorumlu Devlet'in, başvurana, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme günündeki kur üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere 10,000 Euro (on bin Euro) manevi tazminat ve bu miktara uygulanabilecek her türlü vergiyi *ödemesine*;

b) üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak *uygulanmasına*;

6. başvuranın adil tazmin talebinin geri kalan kısmının *reddine*

KARAR VERMİŞTİR.

Vincent BERGER
Sekreter

Boštjan M. ZUPANČIČ
Başkan